

OKOLO HRADCE

aneb Hradečáci na kole

EXPOZICE
HISTORIE
CYKLISTIKY

MUSEUM

KRALOVÉHRADECKÝ PŮVĚK
KRAJ
HRADECKÉ HRADBY
(RÁVZUH)

Výstava se pořádá ve spolupráci s Cyklomuzeem expozice historie cyklistiky.
www.muzeumhk.cz, www.arealizirec.cz

HISTORICKÁ JÍZDNÍ KOLA

Velociped s klikami a pedály na hřídel předního kola

Snaha po zdokonalení draisiny vedla k vynálezu jednostopého mechanického dopravního prostředku – velocipedu. V roce 1861 si ho nechal patentovat Francouz Ernst Michaux. Tvořil jej železným rámem a dvě loukoťová kola se železnými obručemi. Byl poháněn pedály nasazenými na předním kole a měl také brzdu působící na obvod zadního kola. Lidově se mu říkalo kostitřas. V Čechách vyráběli tato kola dnes neznámí zruční kováři a kolaři.

Éra vysokých kol cca 1870-1890

Vysoký celokovový „bicykl“ Ariel patentoval v roce 1871 Angličan James Starley a zahájil tak téměř dvacetiletou éru vysokých kol tohoto typu. Pro dosažení vyšší rychlosti se zvětšovalo přední kolo a zadní zmenšovalo. Kvalitní technické úrovně vysoké kolo dosáhlo v Anglii a ve Francii. V Čechách proslavil vysoká kola Jan Kouhout, který je začal vyrábět na začátku 80. let 19. století v Praze na Smíchově.

Nejstarší zmínka

Nejstarší zmínky o předchůdcích jízdního kola nacházíme už na přelomu 15. a 16. století v Codexu Atlanticus. Jedná se o soubor kreseb z pozůstalosti největšího renesančního génia Leonarda da Vinci. Tento unikátní návrh nebyl však nikdy realizován.

Draisina - Laufmaschine

Dne 12. června 1817 předvedl při veřejné jízdě z Mannheimu do Schweitzingenu Karl Fridrich Drais první říditelný dvoukolový dopravní prostředek. Drais nazval svůj vynález „Laufmaschine – běhací stroj“, později byl po svém vynálezci nazýván „draisina“.

Vysoké kolo, 80. – 90. léta 19. století, Sbirka Vlastivědné muzeum v Olomouci

KLUB VELOCIPEDISTŮ

Klub českých velocipedistů pro Hradec Králové a okolí byl zřízen v roce 1890. Stanovy klubu byly schváleny až 14. září 1896. Prvním náčelníkem klubu se stal Alfréd Procházka, kterého na tomto postu vystřídal Otakar Urner. Cílem klubu byla propagace cyklistiky a sdružování velocipedistů a velocipedistek. V roce 1899 se hradecký klub připojil k České ústřední jednotě velocipedistů. Klub měl také vlastní prostory, a to tzv. klubovní domek, který sloužil členům nejen k relaxaci a jako zázemí pro společné schůzky, ale také zde fungoval servis jízdních kol. Byl zřízen klubový památník a členové mohli využít také seznam typů na cyklistické výlety do okolí. Ženy tvořily jednu třetinu členské základny klubu a mohly stát členkami klubu buď s manželem, nebo i samostatně, dokonce i jako nepnoleté.

V listopadu 1935 došlo ke změně stanov a názvu na Klub československých cyklistů, který fungoval až do 31. července 1948, kdy zanikl.

PROFESE NA KOLE

V souvislosti s přerodem pevnostního Hradce Králové v moderní město se v meziválečném období rozvíjel nejen průmysl velkých továren, ale i řada menších živností. Zároveň rozvíjející město potřebovalo i celou řadu různých profesí, které využívaly jízdní kolo nejen jako dopravní prostředek, ale hlavně jako potřebnou součást své práce.

Pro celou řadu profesí, které využívaly jízdní kolo nejen jako dopravní prostředek, ale hlavně jako potřebnou součást své práce, nabízeli někteří výrobci speciálně upravená „profesní“ jízdní kola. K dostání byla „dopravní kola“ nebo dopravní dvoukolky s nosičem a stojanem, na nosič bylo možné přikoupit „nosidlo zavazadel“. Vyráběly se také dopravní tříkolky k rozvážení zboží s pevnou konstrukcí a dřevěnou korbou s víkem a zámkem nebo otevřenou korbou z drátěné sítě.

Kompletní publikace
bude po znovuotevření muzea
k zakoupení v pokladně.